

у виключній (морській) економічній зоні. А згідно з підп. 14.1.55 п. 14.1 ст. 14 Податкового кодексу України, доходом, отриманим з джерел за межами України, є будь-який дохід, отриманий резидентами, у тому числі від будь-яких видів їх діяльності за межами митної території України, включаючи проценти, дивіденди, роялті та будь-які інші види пасивних доходів, спадщину, подарунки, виграші, призи, доходи від виконання робіт (надання послуг) за цивільно-правовими та трудовими договорами, від надання резидентам в оренду (користування) майна, розташованого за межами України, включаючи рухомий склад транспорту, приписаного до розташованих за межами України портів, доходи від продажу майна, розташованого за межами України, дохід від відчуження інвестиційних активів, у тому числі корпоративних прав, цінних паперів тощо; інші доходи від будь-яких видів діяльності за межами митної території України або території, невідконтрольних контролюючим органам [4].

ЛІТЕРАТУРА

1. McConnell, Campbell R. (University of Nebraska); Brue, Stanley L. (Pacific Lutheran University); Flynn, Sean Masaki (Scripps College). Economics : principles, problems, and policies. New York, NY : McGraw-Hill Education. Twenty-first edition. 2018. 552 p.
2. Плєскач В. Л. Інформаційні системи і технології на підприємствах : підручник. Київ : Знання, 2011. 718 с.
3. Про інноваційну діяльність : Закон України від 4 липня 2002 р., №40-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/40-15#Text>.
4. Податковий кодекс України від 2 грудня 2010 р., №2755-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text>.

*Варлашкін Олександр Іванович,
аспірант кафедри фінансового права,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого*

ДЕЯКІ ТЕНДЕНЦІЇ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПЛАТІЖНИХ СИСТЕМ В УКРАЇНІ

Анотація. У публікації позначено основні тенденції сучасного стану правового регулювання платіжних систем в Україні. Підкреслено, що стрім-

кий розвиток нових технологій, передусім таких як, блокчейн, штучний інтелект, машинне навчання, дає поштовх для розвитку нових платіжних систем, створення інноваційних платіжних рішень, які покращують безпеку, швидкість та зручність здійснення платежів. Наголошено на подальшій поступовій інтеграції українського законодавства у сфері платіжних систем з міжнародними стандартами. Наведені та інші фактори засвідчують нагальну вимогу внесення змін до законодавства, що стосуються функціонування платіжних систем, щоб забезпечити належне правове регулювання їх діяльності.

Ключові слова: фінансово-правове регулювання, інтеграція, розрахункові операції, розрахунки, платіжна інфраструктура, новітні технології, блокчейн.

Останніми роками у функціонуванні платіжних систем багатьох країн світу відбулися значні зміни. Великий обсяг розрахункових операцій, що здійснюються різними платіжними системами, разом із постійним підвищенням вимог до швидкості та надійності розрахунків, піднімають на порядок денний одне із найпріоритетніших завдань для законотворців – подальше вдосконалення правового регулювання платіжних систем, їх переходу на нову технологічну основу, зміну нормативних правил застосування з метою зниження ризиків розрахунків.

Сучасна фінансова практика з огляду на аналіз функціонування платіжних систем засвідчує існування двох взаємопов'язаних, але технологічно та експлуатаційно різних ланок платіжної інфраструктури: роздрібні (retail payment systems) і оптові (wholesale payment systems) або системи платежів LVPS. Роздрібні платежі зазвичай включають масові повсякденні грошові трансакції невеликих сум, тоді як до оптових платежів відносять великі суми, що терміново обробляються і опосередковують міжбанківські розрахункові угоди та операції на фондових ринках.

Очевидно, що будь які трансформації, а тим паче такі значущі, потребують їх ґрунтовного наукового аналізу. Так, останніми роками до розгляду цієї тематики вдаються Є. О. Алісов, О. О. Дмитрик, А. С. Ковальчук, А. М. Котенко, К. О. Токарева, М. А. Пожидаєва та інші вчені. Тож ми зосередимо нашу увагу на основних тенденціях сучасного стану правового регулювання платіжних систем в Україні.

По-перше, це поступова інтеграція українського законодавства у сфері платіжних систем з міжнародними стандартами. Україна є членом Міжнародного валютного фонду, Світового банку, Європейського банку

реконструкції та розвитку, а також членом Ради Європи. Тож у зв'язку з цим Україна зобов'язана гармонізувати своє законодавство у сфері платіжних систем з міжнародними стандартами.

По-друге, необхідно відзначити перехід до цифрових платіжних систем, що обумовлює новації у правовому опосередкуванні цього процесу. У сучасних умовах відбувається стрімкий розвиток цифрових платіжних систем, заснованих на електронних засобах платежу. Це вимагає внесення змін до законодавства, що стосується функціонування платіжних систем, щоб забезпечити належне правове регулювання їх діяльності.

По-третє, позначимо й стрімкий розвиток нових технологій, передусім таких як, блокчейн, штучний інтелект, машинне навчання, що своєю чергою дає поштовх для розвитку нових платіжних систем. Ці технології дозволили створити інноваційні платіжні рішення, які покращують безпеку, швидкість та зручність платежів. Наприклад, завдяки блокчейну сьогодні з'явилися платіжні системи, які оперують із криптовалютами. Незважаючи на дуалістичні підходи науковців як до правової природи криптовалют, так і можливості їх використання платіжними системами, все таки позначимо, що вони фактично забезпечують децентралізовані транзакції без потреби у посередниках, як банки. І тут згадаємо про першу та найвідомішу криптовалюту, яка використовує блокчейн для забезпечення безпеки та прозорості транзакцій – Bitcoin, а також про Ethereum, який крім валютних транзакцій, дозволяє створення смарт-контрактів, що автоматизують угоди та платежі за певними умовами.

Інший фінансовий інноваційний продукт – це платформи для обробки криптовалютних платежів, що дозволяють суб'єктам господарювання приймати криптовалюту як платіжний засіб, перетворюючи їх у традиційні валюти за потреби. Прикладом цьому є Coinbase Commerce, яка дозволяє торговцям приймати криптовалюту і автоматично конвертувати їх у фіатні валюти, а також BitPay, що надає інструменти для прийому платежів в криптовалютах і їх конвертації.

Що стосується штучного інтелекту та машинного навчання, то вони використовуються для оптимізації процесів обробки платежів, підвищення безпеки та підтримки клієнтів, використовуються для аналізу алгоритмів поведінки користувачів та виявлення підозрілих транзакцій в реальному часі, забезпечують підтримку клієнтів, допомагаючи в управлінні рахунками та відповідаючи на запитання.

Таким чином, новітні технології, такі як блокчейн, штучний інтелект, машинне навчання, радикально впливають на зміну сфери платіжних

систем, підвищуючи ефективність та безпеку транзакцій, створюючи нові можливості для інновацій у фінансових послугах, забезпечуючи більшу доступність та зручність для споживачів і бізнесу. Це вимагає внесення змін до законодавства у сфері платіжних систем, щоб забезпечити правове регулювання діяльності таких платіжних систем.

Наведені та інші тенденції своєю чергою провокують виникнення численних проблем правового упорядкування розглядуваної сфери, які потребують вирішення. Зокрема, необхідна подальша інтеграція українського законодавства у сфері платіжних систем з міжнародними стандартами, а також внесення змін до законодавства для забезпечення правового регулювання функціонування цифрових платіжних систем і використання у їх діяльності нових технологій. Такі законодавчі зміни стануть важливим кроком як для забезпечення стабільності та довіри до цифрових фінансових послуг, так і для досягнення низки стратегічних цілей України, зокрема, захисту національних фінансових інтересів та забезпечення стійкості національних платіжних систем.

ЛІТЕРАТУРА

1. Алісов Є. О. Деякі проблеми правового регулювання глобальної платіжної системи в Україні. *Вісник Академії правових наук України*. 2004. №4. С. 116–126.
2. Дмитрик О. О., Артеменко К. В. Безпека та прозорість: як blockchain змінює платіжні системи і фінансовий сектор. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №9. С. 460–464. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-9/114>
3. Дмитрик О. О., Ісаєв А. М. Віртуальні активи, цифрові гроші, платіжні системи: деякі аспекти правового регулювання. *Правова позиція*. 2023. №3 (40). С. 149–154. DOI <https://doi.org/10.32782/2521-6473.2023-3.29>
4. Дмитрик О. О., Токарева К. О., Котенко А. М. Цифрові технології та їх вплив на платіжні системи. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2023. №1. С. 818–722. DOI <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2023-1/172>
5. Ковальчук А. С. Про деякі теоретичні питання класифікації платіжних систем. *Право та інноваційне суспільство*. 2021. №2 (17). С. 125–132.
6. Пожидаєва М. А. Фінансово-правове регулювання платіжних систем в Україні: дис... д-ра юрид. наук. Київ: Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана, 2020. 549 с.
7. Правове регулювання фінансових послуг: національний, європейський, глобалізаційний виміри: матер. наук.-практич. круглого столу (Суми, 28 січня 2022 р.). Суми : Сумськ. Держ. університет, 2022. 100 с.
8. Про платіжні послуги: закон України від 30 червня 2021 року №1591-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1591-20#Text>.